

MEMORANDUM

ONDERGETEKENDEN

 provincie
Gelderland

Provincie Gelderland,
Markt 11, 6811CG Arnhem

Provincie Overijssel,
Luttenbergstraat 2, 8012 EE Zwolle

 provincie **Overijssel**

Regio Achterhoek,
Terborgseweg 21, 7001 GM Doetinchem

Regio Twente,
Nijverheidstraat 30, 7511 JM Enschede

**regio
Twente**

Kreis Borchen,
Burloer Str. 93, 46325 Borchen

Kreis Coesfeld,
Friedrich-Ebert-Str. 7, 48653 Coesfeld

Kreis Steinfurt,
Tecklenburger Straße 10, 48565 Steinfurt

Kreis Warendorf,
Waldenburger Straße 2, 48231 Warendorf

Stadt Münster,
Klemensstraße 10, 48143 Münster

unter Mitwirkung der
Bezirksregierung Münster, Domplatz 1-3, 48143 Münster,

**Bezirksregierung
Münster**

VERKLAREN HIERBIJ

- dat het in ons gemeenschappelijk belang is, de grensoverschrijdende samenwerking tussen Duitsland en Nederland te intensiveren en uit te breiden tot meerdere beleidsterreinen, om hiermee onder andere de barrièrewerking van de landsgrenzen verder af te bouwen,
.....
- dat grensoverschrijdende samenwerking alle lagen van het bestuur aangaat en gericht is op gezamenlijk handelen,
.....
- dat grensoverschrijdende samenwerking altijd tot doel heeft, de levenskwaliteit van de burgers en de economie in het Duits-Nederlandse grensgebied naar een hoger niveau te brengen,
.....
- dat grensoverschrijdende samenwerking moet plaatsvinden conform het strategieproces "EUREGIO 2030" en de Duitslandstrategie van de provincies Gelderland en Overijssel.
.....
- dat hiervoor geen aparte structuren worden opgezet, maar al bestaande en opgerichte ondersteund worden.

De intentie, om onder deze condities de samenwerking tussen de hierboven genoemde partners verder uit te bouwen, wordt bevestigd en wij willen dit doen door

"DOEN, WILLEN EN LEREN"

1. **"Doen"**, omdat we bevoegd zijn: als partners in samenwerkingsprojecten op het gebied van de prioritaire samenwerkingsthema's arbeidsmarkt en onderwijs, economie en mobiliteit en infrastructuur. Voor gemeenschappelijke projecten gebruiken we de subsidieprogramma's, met name INTERREG A.
2. **„Willen"**, omdat we de belangen van ons grensgebied gezamenlijk willen behartigen en omdat we voor het uitvoeren van onze gemeenschappelijke doelen andere bevoegde partners nodig hebben en moeten betrekken.
3. **„Leren"**, omdat we ons in een vroegtijdig stadium gezamenlijk en grensoverschrijdend met de kennis over de belangrijke onderwerpen van de toekomst willen bezighouden.

Vanuit deze drie perspectieven komen we overeen om aan een lijst van concrete thema's te werken (zie bijlage). In de toekomst zullen we samen aan de inhoud van deze lijst werken.

Over de tenuitvoerlegging van het memorandum zal een keer per jaar tijdens een bijeenkomst van de Landräte, waarbij ook de vertegenwoordigers van de provincies, de regio's en de Euregio uitgenodigd worden, door de Euregio verslag worden gedaan. Deze bijeenkomst van de Landräte zal ook gebruikt worden voor verdieping van persoonlijke grensoverschrijdende contacten en gedachtenuitwisseling.

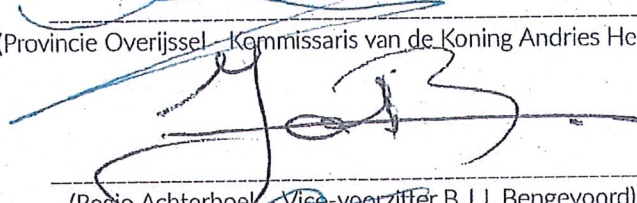
Warendorf,
den 14. december 2018

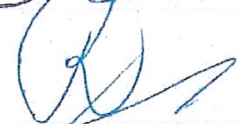
(Provincie Gelderland - Gedeputeerde Jan Markink)

(Provincie Overijssel - Kommissaris van de Koning Andries Heidema)

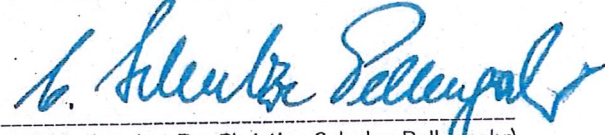
(Regio Achterhoek - Vice-voorzitter B.J.J. Bengevoerd)

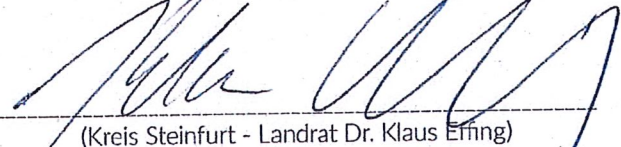
Rob weeten plv.
(Regio Twente - voorzitter dr. Onno van Veldhuizen)

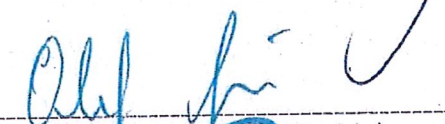
(Kreis Borken - Landrat Dr. Kai Zwicker)

(Kreis Coesfeld - Landrat Dr. Christian Schulze Pellingahr)

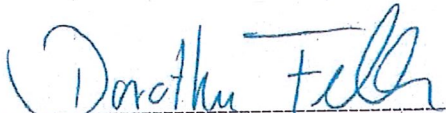
(Kreis Steinfurt - Landrat Dr. Klaus Eming)

(Kreis Warendorf - Landrat Dr. Olaf Gericke)

(Stadt Münster - Oberbürgermeister Markus Lewe)

(Bezirksregierung Münster - Regierungspräsidentin Dorothee Feller)

MEMORANDUM

Oost-Nederland - Münsterland

A. EDUCATIE

I. Doen

1. Prioriteit

- a. ACTIE: de grensoverschrijdende informatie over mogelijkheden in het kader van onderwijs en beroepsonderwijs in het buurland versterken (informatie ook digitaal ter beschikking stellen).
VERANTWOORDELIJK: iedere partner via zijn eigen netwerken (gebruikmaken van de al bestaande contacten met onderwijsinstellingen en die uitbreiden)
- b. ACTIE: onderwijs in de buurtaal mogelijk maken (verantwoordelijk: NL-scholen, en in Duitsland de deelstaat)
VERANTWOORDELIJK: op te starten in de vorm van een uitwisseling van onderwijsnetwerken, mogelijk ook via de bureaus van onderwijs in D en in NL via het Rectorenoverleg Oost-Gelderland en de opleidingscommissie in Twente

2. In de pipeline

- a. ACTIE: het opzetten van grensoverschrijdende klassen voor bepaalde vakken (beroepsonderwijs en middelbare scholen) om grotere klassen te realiseren, met name in het landelijke grensgebied
VERANTWOORDELIJK: schoolbesturen; inschakelen van de Bezirksregierung
- b. ACTIE: grensoverschrijdende uitwisseling van best-practices bij op het verbeteren van het imago
gerichte campagnes voor beroepen waar personeelstekorten zijn
VERANTWOORDELIJK: alle partners, waarbij de desbetreffende verenigingen en organisaties (Kamers, instanties ter bevordering van de economie, enz.) worden betrokken
- c. ACTIE: grensoverschrijdende uitwisseling van best-practices 'digitalisering'; betere uitrusting van de scholen en integratie van digitale lesmethodes
VERANTWOORDELIJK: de Duitse Berufskollegs, de directies van ROC's, andere schoolbesturen / de Duitse Kreise en gemeenten
- d. ACTIE: het continueren van de acties 'lerende Euregio' en 'Leren zonder Grenzen',
en ook: grensoverschrijdende uitwisseling tijdens de beroepsopleiding
VERANTWOORDELIJK: onderwijsinstellingen, met name in NL de ROC's en in D de Berufskollegs
- e. ACTIE: het verder ontwikkelen van de Euregio Academie Willem V
VERANTWOORDELIJK: ontwikkelaars van dit project

II. Streven

1. Prioriteit

- a. ACTIE: erkenning van onderwijsdiploma's (Bezirksregierung, deelstaat, HWK, IHK (D); en SBB (NL))
VERANTWOORDELIJK: alle partners; gericht op: Bezirksregierung, deelstaat, HWK, IHK (D) en SBB (NL)
- b. ACTIE: buurtaal moet vanzelfsprekend zijn
VERANTWOORDELIJK: alle partners, gericht op: onderwijsinstellingen, schoolbesturen, Bezirksregierung, regeringen, Kamers, beroepsverenigingen

2. In de pipeline

- a. ACTIE: het veralgemeniseren van opleidingstrajecten / kleinere opleidingstrajecten, met name in de landelijke grensstreek, om het wegvallen van opleidingsmogelijkheden tegen te gaan
VERANTWOORDELIJK: alle partners; gericht op: deelstaat, de Duitse regering, de Nederlandse overheid, politiek
- b. ACTIE: speciale certificering in de beroepsopleiding aanbieden (bijvoorbeeld Goethe-certificaat)
VERANTWOORDELIJK: alle partners; gericht op: Ministeries van Onderwijs, ROC's, de Duitse Berufskollegs

III. Leren

1. Prioriteit

2. In de pipeline

- a. ACTIE: grensoverschrijdende standaardisering en certificering van Euregio-scholen
VERANTWOORDELIJK: besturen van opleidingen en instellingen uit de regio van alle partners

B. ARBEIDSMARKT

I. Doen

1. Prioriteit

- a. ACTIE: het gemeenschappelijk werven van vakmensen/specialisten van buiten de regio en het binden van jonge talenten en daarmee verbonden: het vergroten van de euregionale attractiviteit
VERANTWOORDELIJK: gemeenten, de Duitse Kreise, deelstaat, provincies; erbij betrekken: bedrijven en opleidingsinstellingen
- b. ACTIE: projecten voor het stimuleren van een transparante grensoverschrijdende arbeidsmarkt; o.a. door het uitwisselen van informatie door de Stake-holders aan beide kanten van de grens, met het thema: hoe is de arbeidsmarkt georganiseerd/gestructureerd? Daarbij wordt met name rekening gehouden met aspecten als flexibiliteit, opleidingsstelsels en dergelijke.
VERANTWOORDELIJK: gemeenten, regio's en de deelnemers van het „Pact Arbeidsmarkt over de Grens“
- c. ACTIE: grensoverschrijdende bemiddeling stimuleren: het uitbouwen van de „SGA“ (Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling) naar voorbeeld van het pilootproject „GrensWerk“ in Gronau (ook verder te blijven volgen als thema's in de categorie „Streven – lobbythema's“)
VERANTWOORDELIJK: gemeenten en de Duitse Kreise, waarbij ook de bemiddelingsinstanties (D: Agenturen, NL het UWV enz.) worden ingeschakeld

2. In de pipeline

- a. ACTIE: het aantrekken van vakmensen en specialisten – grensoverschrijdend onderzoek naar de huidige situatie en ook een prognose
VERANTWOORDELIJK: bemiddelingsinstanties (D: Agenturen, NL: UWV, grenswerk enz.) en ook alle partners als mogelijke initiatiefnemers of projectdeelnemers

II. Streven

1. Prioriteit

- a. ACTIE: grensinformatiepunten: de continuïteit daarvan veiligstellen door structurele resp. stabiele financiering
VERANTWOORDELIJK: alle partners; gericht op: Ministeries, deelstaten, provincies, regio's

2. In de pipeline

- a. ACTIE: grensoverschrijdende gecombineerde opleidingen
VERANTWOORDELIJK: deelstaat en provincies en ook ondernemers, besturen van onderwijsinstellingen en de regionale Agentur Münsterland; gericht op: beroepsverenigingen, ondernemersorganisaties, Kamers enz.
- b. ACTIE: het afstemmen van D/NL-opleidings-/onderwijsstelsels
VERANTWOORDELIJK: de Duitse Kreise, regio's, deelstaat, provincies; gericht op: beroepsverenigingen, Kamers enz.
- c. ACTIE: het mogelijk maken van grensoverschrijdende uitwisseling van gegevens over de arbeidsmarkt
VERANTWOORDELIJK: bemiddelingsinstanties met ondersteuning van de gemeenten en in D de Kreise

III. Leren

1. Prioriteit:

-

2. In de pipeline

- a. ACTIE: „Vertrouwen in plaats van concurrentie / Vertrauen statt Konkurrenz“ - bedrijven doen een beroep op een gemeenschappelijke pool van vakmensen
VERANTWOORDELIJK: alle partners

I. Doen

1. Prioriteit

- a. ACTIE: het stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking tussen de instanties die de economie stimuleren:
1. gemeenschappelijk strategie-paper (taken o.a.: uitwisseling van strategiedocumenten en studies, zorgen voor transparantie van de activiteiten, het identificeren van aanknopingspunten voor gemeenschappelijke activiteiten, enz.)
 2. het opzetten van een structurele samenwerking (taken o.a.: regelmatige communicatie)
 3. het opstellen van een gemeenschappelijk positedocument voor de toekomstige subsidieperiode van INTERREG Vla

VERANTWOORDELIJK: de instanties van Münster en de Duitse Kreise die de economie stimuleren, Oost NL en EUREGIO (het organiseren van een bijeenkomst van alle instanties die economie stimuleren)

- b. ACTIE: samenwerking op het gebied van toerisme verder uitbouwen:
- gezondheid (oudere generatie als doelgroep),
 - fietstoerisme,
 - toerisme gericht op paardrijden,
 - cultureel toerisme
 - het aanbieden van overnachtingsmogelijkheden
 - enzovoorts

VERANTWOORDELIJK: EUREGIO (opmerking: er is al een nieuwe aanvraag INTERREG voorbereid en ingediend door Leadpartner EUREGIO)

- c. ACTIE: breder opgezette informatie over cultuur- en structuurverschillen NL-NRW in bijvoorbeeld een aanbod van cursussen en stages over en weer (voor bedrijven, overheid, organisaties)

VERANTWOORDELIJK: alle partners (rekening houdend met het al bestaande aanbod)
(Opmerking: sinds herfst 2018 kunnen cursussen al gemeenschappelijk worden gevolgd)

2. In de pipeline

-

II. Streven

1. Prioriteit:

-

2. In de pipeline

- a. ACTIE: ondersteuning bij het opzetten van D-NL-netwerken van ondernemers (zie: „doen“) alsmede het opzetten van gemeenschappelijke handelsrelaties

VERANTWOORDELIJK: instanties die de economie stimuleren en hun besturen

- b. ACTIE: technologietransfer verbeteren: coöperatie tussen bedrijfsleven en wetenschap grensoverschrijdend stimuleren door het laten uitvoeren van Bachelor- en Masterstudies in het buurland

VERANTWOORDELIJK: alle partners, met name instanties die de economie stimuleren en onderwijsinstellingen

III. Leren

1. Prioriteit:

-

2. In de pipeline

- a. ACTIE: het uitwisselen van ervaringen met gemeenschappelijke handels-missies (ook naar Afrika en Azië)
VERANTWOORDELIJK: instanties die de economie stimuleren en ook het initiatief Go4Export

D. MOBILITEIT / INFRASTRUCTUUR

I. Doen

1. Prioriteit

- a. ACTIE: fietsnelpaden grensoverschrijdend aanleggen (Infrastructuur)
VERANTWOORDELIJK: gemeenten, de Duitse Kreise, de deelstaat, de provincies
- b. ACTIE: grensoverschrijdend overleg bij het afgeven van concessies (looptijd)
VERANTWOORDELIJK: de Duitse Kreise, regio's, deelstaat, provincies

2. In de pipeline

- a. ACTIE: ondersteuning van de lopende initiatieven, toeristische fietspaden op elkaar aan te laten sluiten
VERANTWOORDELIJK: gemeenten, regio's en toerismebureaus
- b. ACTIE: reisinformatie in het openbaar vervoer ter beschikking stellen (real-time), ook als lobbythema ('streven')
VERANTWOORDELIJK: alle partners (met name de Duitse Kreise en de provincies); lobby gericht op deelstaat/het Rijk en ook vervoersbedrijven
- c. ACTIE: zorgen voor een innovatieve infrastructuur voor het verkeer (carpoolen, fietsenstallingen, oplaadstations) met grensoverschrijdende compatibiliteit
VERANTWOORDELIJK: steden, gemeenten, de Duitse Kreise, regio's, deelstaat, provincies
- d. ACTIE: ondersteuning van het managen van bedrijfsmobiliteit
VERANTWOORDELIJK: steden, gemeenten, de Duitse Kreise, regio's
- e. ACTIE: het implementeren van de resultaten van het lopende onderzoek „bereikbaarheid door de lucht“
VERANTWOORDELIJK: alle EUREGIO-partners

II. Streven

1. Prioriteit

- a. ACTIE: het verder ontwikkelen van grensoverschrijdende wegen:
 - ontwikkeling van de grensoverschrijdende trajecten van de B54/A35
 - het realiseren van verbindingen tussen N18 – Duitsland
 - het ondersteunen van de verdere verbetering van de B64 en B51 – als onderdeel van een sterke oost-westverbinding
 - ondersteuning van de in Lol „bereikbaarheid“ (MONT) genoemde wegenbouwprojectenVERANTWOORDELIJK: alle partners; gericht op: deelstaat en provincies (ook ministeries/regionale overheden)
- b. ACTIE: grensoverschrijdende treinverbind:
 - elektrificatie - met name aan Duitse kant - bespoedigen (met name de verbinding Zwolle-Münster alsmede (de al geplande) verbinding Bocholt-Wesel)
 - verbetering van de treinverbindingen door het aanleggen van inhaalsporenVERANTWOORDELIJK: alle partners; gericht op: de deelstaat/provincie.
- c. ACTIE: het verbeteren van de mobiliteit/bereikbaarheid voor auto's en openbaar vervoer, om de arbeidsmarkt grensoverschrijdend eenvoudiger toegankelijk te maken, onder andere door het standaardiseren van tariefsystemen in het openbaar vervoer, gemeenschappelijk aanbod, lobby voor e-tarief inclusief Nederland
VERANTWOORDELIJK: alle partners; gericht op: deelstaat, provincies, vervoersbedrijven

2. In de pipeline

III. Leren

1. Prioriteit

- a. ACTIE: innovatieve mobiliteitsconcepten (o.a. „Urban Air Mobility“, geautomatiseerd rijden, City Logistics)
VERANTWOORDELIJK: alle partners

2. In de pipeline